

Dráma a várkastélyban

Seggau Schlossberg, Leibnitz – Hajós Zsuzsa és Nyári Arnold beszámolója

Százegynéhány drámapedagógiai továbbképzésre vágyó tanár és szociális területen dolgozó fiatal gyűlt össze az osztrák-szlovén határhoz közeli várkastélyban 2005. március 18-22. között, hogy a dráma egyik válfaja, a történetmesélés (story telling) elméletéről és gyakorlatáról, hasznáról és fejlesztő erejéről gondolkodják, különböző megközelítésekből. Négy csoportban dolgoztunk, naponta más-más tréner vezetésével. Néhány pontban érdemes összefoglalni a workshopok izgalmas és továbbgondolható játékaival közül a nálunk talán kevésbé ismerteket és a tanulságokat.

Kristin Wardetzky

A Berlinben élő trénerrel spontán beszédre, saját szavakkal, egyéni ritmusban mondott történetmesélésre készítő játékokat próbálhattunk ki. Gyermekszínházi csoportok a közös dramatizálás különböző fázisaiban változatosabbá tehetik munkájukat e módszerek használatával (is).

Képmutogatás – narrált tablósor készítése adott történetről, kiscsoportokban

E játék kapcsán kipróbálhatunk többféle narráció-típust: a tablón (szerepen) kívülről vagy belülről, a történethez való különféle viszonyulású mesélést –, ezzel megtalálhatjuk a történet fordulópontjait, megéreztetjük a játékosokkal a színpadi kép és szöveg törekeny viszonyát.

Kép-regény – történetmesélés nem ismert sorrendű illusztrációk alapján

Nagyon izgalmas megtapasztalni, hogy ugyanazon 5 kép alapján hányféle történet születhet, s hogy mely motívumok szerepelnek több, vagy akár valamennyi elbeszélésben. Használhatunk olyan rajzokat is, melyek eredetileg nem ugyanahhoz a meséhez készültek. Fontosnak tűnik, hogy az illusztrációk művészi igényűek legyenek.

Miért? – történet és kérdések

A játékosok egyike egy adott történetet mesél saját szavaival, miközben a többiek az elhangzottakról eszükbe jutott kérdésekkel bombázzák őt –, ezekre a mesélőnek válaszolnia kell. Jól használható egy-egy mese mögötteseinek, illetve ki nem fejtett részleteinek feltárására. A felmerült kérdések nyomán megtalálhatjuk a játékosok és a történet kapcsolódási pontjait.

David Booth

A neves kanadai professzor két „egytanáros” drámaórát tartott.

Az első **Hófehérke meséje kapcsán** egy bányászfaluról szólt, melynek folyamán a tanár a játékosok ötleteiből improvizált. Sok buktatója lehet egy ilyen típusú játéknak, néhányat meg is éltünk, hisz a kontextusépítést ránk bízta ugyan, de a párokban kitalált szerepeket nem osztottuk meg egymással, ami az egész csoportos improvizációk során félreértésekhez vezetett. David Booth megfontoltan, Magyarországon szokatlan csöndességben dolgozott, a hozott ötletekből kiindulva kiválóan terelte a végiggondolásra érdemes problémák felé az órát, ám némi hiányérzetünk mégiscsak maradt: egész csoportos improvizáción és megbeszélésen kívül nemigen találkozhattunk más formával.

A második óra **robotokról** szólt, s a robot-lét kapcsán többféle problémát vetett fel. A bevezető játékosor jól ráhangolt minket a témára, mozgásos játékok (irányítótorony, karmester, járáspróba és változatai) tudatosították velünk a robotság korlátait, az emberitől való különbségeit. Az óra többi része hasonló felépítésű volt, mint az első, több fókusszal, ám egyiket sem maradéktalanul körbejárva.

Vladimir Baycher

A moszkvai Sukin Színházi Intézet fiatalokkal foglalkozó rendező-munkatársának tréningjéről olyan, a színházi gyakorlatban alkalmazható játékokat hoztunk magunkkal, melyek a Szatnyiszlavszkij-féle színházi hagyományokat idézik.

Motivált cselekvésre ösztönző játékok:

Páros hejgetés – háttal álló társunkat szólítjuk a *hej* szóval addig, míg azt nem érzi, hogy valóban elért hozzá a kiáltás, s meg nem fordul.

Páros gátlás – a játsszók egyike ki akar menni a teremből, a másik pedig azt akarja, hogy maradjon.

1. változat: néma, fizikai csata
2. változat: a visszatartó ember mozdulatlan, de beszélhet
3. változat: a visszatartó ember egy helyben áll és néma

Tér-, helyzet- és státuszérzékelést fejlesztő játékok:

Vak helycsere – négyzet alakzatban állva a szemben állóval cserélünk helyet anélkül, hogy egymáshoz érnénk. A játék megkísérelhető hátrafelé járva is.

Páros vakfogó – ketten játsszák, az nyer, aki előbb érinti meg a másikat. Nem feltétlenül a bátrabb győz, inkább a másakra való koncentráció lehet nyerő taktika.

Hol a helyem? – egymáshoz való különféle térbeli viszonyok kipróbálása némán, párokban. Felváltva válhatnak helyzetet a játsszók, megtapasztalják a tér és státusz, tér és érzelmi töltöttség, szituáció kapcsolatát.

Joseph Winston

Az angliai Warwick Egyetem tanára, **Joseph Winston** vezetésével élvezetes „egytanáros” drámaórák részesei lehettünk. Sokszínű konvencióhasználat és Joseph hatásos színészi játéka tette izgalmassá a napot. Több olyan formát használtunk, melyek – bár ismerjük őket – ritkán fordulnak elő a hazai gyakorlatban.

1. Egy férjhez menni készülő arisztokrata lány leveléből kiderül: a bátyjai hatalmas falikárpitokat készíttetnek nekik nászajándékba, melyek az ifjú pár eljövendő boldog pillanatait ábrázolják. A játsszók kisebb csoportokban elkészítik e képeket, majd egyszerre a terem sarkaiban beállnak a tablókba. Ebbe a közös képbe érkezik az eddig nem ismert vőlegény (tanár a szerepben), s a kárpitokat végignézve belső monológ formájában reagál a látottakra. Ezt a formát új információk behozatalára Joseph többször is használta, belülről megítélve igen hatásos, és érzelmileg is jól tereli a játsszót.

2. Joe tárgyhasználatban is kifogyhatatlan ötletgazdának bizonyult. Minden szereplőnek, szituációnak talált egy-egy központi tárgyat, ami nemcsak jelenetekben, szerepfelvételnél tette egyértelműbbé a játékot, de a játsszók fantáziáját, kreativitását is próbára tette.

3. Fontos szervezési erő volt mindkét órán, hogy csak a feltétlenül szükséges elemeket tartotta meg az eredeti történetekből a foglalkozás kitalálója, minden mást – ami nem befolyásolhatta döntően az óra menetét – mi határozhattunk meg, ezért sokkal inkább sajátunknak éreztük a meséket, mint az általában lenni szokott.

4. A kontextusépítésben is törekedett arra, hogy érzelmileg bevonódjunk, képeket, színeket használt egy-egy helyszín, szereplő pontosabb megfogalmazására.

5. A varázsló lányáról szóló történet kezdetén valamennyien tükröt játszottunk, s ebbe a tükörszobába lépett be a lány (tanár a szerepben), ami jó alkalmat adott az azonosulásra, arckifejezések próbálgatásán keresztül a szereplő érzelmi állapotához is sikerült közelebb jutnunk.

Színvonalas négy napos munkában vehettünk részt, még ha nem is értek bennünket meglepetések: az összes workshop minden eleme hazánkban is ismert és alkalmazott; mintha a magyar színjátszás és drámapedagógia legjobbjait, fiatalabb és idősebb generációk irányzatait sűríténénk egy programba. Számunkra érdekes volt néhány alaptermék – a maga letisztultságában – újra látni és átélni.

Máskor, másutt gyakran éreztük azt, hogy bizonyos műhelyek, az újítás és előrelépés szándékával hosszú munkában vesznek részt, és a végére teljesen elvesznek a témában. A Seg-

gauban átélt néhány „evidens”, jól bevált, tiszta szemléletű metódus nagyon sokat segíthet abban, hogy az ember rálásson a munkájára, és ha éppen elveszett benne, akkor megtalálja a kiutat.

Fontos megemlíteni, hogy a program résztvevői különböző háttérrel jöttek, a fiatal, a drámával most ismerkedő osztrák pedagógusoktól kezdve (ők voltak többen) a gyakorlott drámás oktatókig találkozhatunk kollégákkal. Nagy erénye ennek az Ausztriában évek óta megrendezett konferenciának, hogy rengeteg értékes embert ismerhetünk meg, mindez segít a kapcsolatok építésében, párbeszédet kezdeményez, benne tart minket a nemzetközi vérkeringésben, és ez egyáltalán nem elhanyagolható haszon!

A rendezvényt és a lehetőséget prof. Hollós Józsefnek köszönhetjük, aki (idén is) meghívott két-két határon inneni és túli magyar drámapedagógust, s finanszírozta részvételüket. Kiváló házigazdánk volt, nem csak nekünk, hanem az egész rendezvénynek is! Jocó, mindenki így szólította, már előre biztosította, hogy a magyarok érkezését várakozással vegyes izgalom kísérje, valami különlegeset vártak tőlünk! Ez idén odáig fokozódott – talán a konferencia témája miatt, *story telling*, történetmesélés –, hogy ha csak magyarul beszélünk, már szívesen hallgatták, sőt nem egyszer mondták, hogy beszéljünk még magyarul! Ebből és a workshopokban végzett munkából fakadóan is egyfajta népszerűségnek örvendhettek a magyar résztvevők, ami jó belépő lehet a későbbi nemzetközi rendezvényekre.

Hollós József mellett köszönjük a részvételi lehetőséget a Magyar Drámapedagógiai Társaságnak is –, azt remélve, hogy az elkövetkező konferenciákon is ott lehetnek hazánk képviselői. Sőt, talán itt az ideje, hogy nem csak résztvevőként, hanem workshop-vezetőként is bemutatkozhassunk!

Drámatechnikák alkalmazása a nyelvtanárképzésben és -továbbképzésben

Marlok Zsuzsa

Az előadás a Magyar Drámapedagógiai Társaság „A dráma eszközeinek alkalmazása az idegen nyelv oktatásában, avagy hogyan lehet praktikusán felhasználni a drámát a kommunikatív nyelvtanításban” című, 2004. november 13-i pécsi konferenciáján hangzott el.

1. Bemutatkozás

Először szeretnék röviden bemutatkozni. Közel húsz éve dolgozom nyelvtanárként. Először egy nyelviskolában dolgoztam, majd tizenkét éve a Budapesti Goethe Intézet munkatársa lettem. Hét éve a PPKE német tanszékének vagyok az oktatója. Az egyetemen két területen dolgozom: az egyik nyelv- és stílusgyakorlatok tartása, a másik a hallgatók szakmódszertani képzése. A Goethe Intézetben részben nyelvtanfolyamokon tanítok, részben a nyelvtanárok módszertani továbbképzésében veszek részt.

Munkám háttéréről fontosnak tartom elmondani, hogy dramatikus képzettségemet nem a Marczibányi téren szereztem. Egészen más közegből érkeztem, mint többi előadótársam. Ez nyilván erősen behatárolja munkám jellegét, de talán éppen ezért lehet érdekes az Önök számára. Mintegy nyolc évvel ezelőtt kerültem kapcsolatba a pszichodrárával, és ma már pszichodráma és bibliodráma vezető vagyok. Tulajdonképpen ez a találkozás indította el bennem azt a folyamatot, hogy elkezdjem keresgélni a dramatikus technikák nyelvoktatásban történő alkalmazási lehetőségeit. Feltérképeztem a hazai és külföldi szakirodalmat, és így szembesültem azzal a ténnyel, hogy bár a drámapedagógia az anyanyelvi oktatásban gazdag irodalommal rendelkezik, a nyelvpedagógián belül a szinte teljesen feltáratlan területek közé tartozik. Sokan próbálkoztak és próbálkoznak azzal, hogy a technikákat beépítsék nyelvórai gyakorlatukba, de igazán használható gyakorlati útmutatók vagy óraleírások alig-alig léteznek.